

LJUDSKI GLAS

POLITIČNI TEDNIK ZA SLOVENSKO LJUDSTVO.

Izhaja vsak petek in stane za vse leto 18 K, za pol leta 9 K za četrto leta K 4.50 in na mesec K 1.50. Posamezna številka stane 40 vinarjev. Inserati po dogovoru.

Vse dopise in pošiljatve je frankirati in naslavljeni na: „LJUDSKI GLAS“, Ljubljana, Frančiškanska ulica 6, I. nadstr., Učiteljska tiskarna.

Nova vlada.

Stare vlade ni več. Razsula se je sama, ker je bilo v njej toliko nasprotujočega, da ni moglo več naprej. Država in ljudstvo potrebujeta danes dela. Ta vlada pa ni delala, ker ni hotela. Srbska radikalna stranka, najbolj korumpirana stranka na svetu, se je upirala vsem prenovitvam. Ona ni hotela agrarne reforme, ni hotela nove ureditve valutnega vprašanja, ni hotela volitev, ni hotela socialne zakonodaje in politične svobode. Ona je zgolj kradla denar iz državnih blagajen za svoje pristaše. Ta stranka je najbolj reakcionarna, nazadnjaška in protiljudska. Iz njene srede je bil izbran predsednik stare vlade, g. Protić. Njemu in njegovi stranki so stali ob strani njim sorodni ljudje, predvsem slovenski klerikalci z dr. Korošcem na čelu. Tudi oni se boje volitev in ljudstva kakor vrag križa. Doma na Slovenskem podpirajo z vso vnemo stare župane, ki so med vojno ljudstvo goljufali, kar se je dalo. Ta stranka je še vedno tista kot je bila: Šušteršičeva terorska stranka, ki skriva svoja nečedna dejanja pod plaščem vere.

Več kot pol leta so srbski radikalci, slovenski klerikalci, združeni s klerikalci na Hrvaškem, v Bosni in Hercegovini in v Dalmaciji vladali v Beogradu. Napravili so ljudstvu veliko škode, koristnega pa nič. Nova vlada je sestavljena iz takozvanih demokratov, ki jim ni nič zapati. Vendar pa so sprejeli v svoj vladni program tudi nekatere zahteve socialistov. Da se te izvrše in da bo mogoče

»demokrate« kontrolirati že pri zeleni mizi, zato so vstopili v vlado tudi trije socialisti. Ta vlada, če bo kaj časa na krmilu, mora po tem dogovoru s socialisti izvršiti predvsem tole: izvesti mora občinske volitve, izdelati mora volilni zakon za državni zbor, rešiti mora valutno vprašanje z oddajo premoženja, rešiti mora agrarno reformo, uveljaviti poli-

tično svobodo in napraviti konec vsem persekucijam. Te stvari so najbolj nujne in potrebne, da končno pride do besede ljudstvo pri volitvah in tam izreče svojo voljo in sodbo.

Mi čakamo. Ukaniti se ne bomo dali od nikogar. Klerikalcem pa, ki sedaj cvili, pa odgovorjamo: Proč s klerikalizmom in njegovim terorjem!

Vrednosti gozda.

I.

Pričakovana vrednost zemljišča

je kot tretja in najvažnejša, pod katero razumemo svoto sedajšnjih vrednosti vseh donosov ali prejemkov, ki jih pričakujemo od kakega zemljišča, odšteto vse sedajšnje vrednosti produkcijskih stroškov in bremen, ki leže na teh donosih.

Zračunati nam je torej treba po eni strani vse donose po sedajšnji vrednosti, na drugi strani pa vse izdatke ravnotako, in druge odšteti od prvih.

Predvsem spada k donosu oz. prejemku glavni pridelek, to je glavna ali tudi spravna sečnja. Vzame se gotova obratna doba in določi višina iznosa tega sekanja. S pomočjo formule periodne rente se potem določi sedajšnja vrednost vseh bodočih iznosov te glavne sečnje, ki se ponavlja redno po preteku vsake obratne dobe.

Dalje spadajo k prejemkom, medpridelki. Če se smatra pregoditve, kot večne rente, jih obravnavamo kot pridelek

glavne sečnje. Ti donosi se vračajo tudi redno na toliko let, kolikor jih obsega obratna doba samo s to razliko, da je prvi donos pregoditve preje in ne šele po preteku obratne dobe. Nastopa pa lahko več pregoditvanj v eni obratni dobi, kar je tudi navadno.

Če vzamemo naprimer obratno dobo smreke na 80 let, nastopi prvo pregoditvanje približno pri starosti 20. let, drugo pri 40. in tretje pri 60. letih. V takem razdobju se ponavljajo te pregoditve pri vsaki obratni dobi, torej so donosi večne rente v periodah vsakih 80 let, samo da v prvi obratni dobi nastopi renta od prve pregoditve po 20. od druge po 40. in od tretje po 60. letih, v našem primeru. To pa moramo pri računanju vpoštovati. Zato te medpridelke potom računov potisnemo na čas obratne dobe, to je v primeru 80. let. Tako dobimo njihove poznejše vrednosti, in te potem s pomočjo formule periodne rente kapitaliziramo. Konečna enačba nam tedaj predstavlja njihove sedajšnje vrednosti, kar smo ravno hoteli.

LISTEK.

ALBIN LAJOVIC:

Pri češkem kmetu.

Pride pomlad. Vsak dan opravi tisto delo, ki ga je že davno pozimi določil in strogo občusu mora biti vse gotovo, poseje se javnina, spravi v zemljo okopavine, prevleče ozimine, travnike in loke. Med tem pride že čas pleče, prvega in skoro tudi drugega okopavanja, za plečev vzame stroj plečko. Plečka je podobna vozičku, ki ga imajo mokarji in pa na železnica za prevažanje vreč, samo da ima eno kolo in nož, ki se lahko skrajša, ali razširi, kakor je pač široka vrsta vsak-sebi. Kar bi plela plevica cel dan, to opravi možakar s plečko v pol ure. Krompir okopava z okopavačem, t. j. s plugom, ki ima 4-6 izpodvihanih zob tako daleč vsak-sebi kakor so vrste široke, vpreže konjiča in za dopoldan ima okopano njivo. Ravno tako obsipa s strojem.

Pride čas košnje. Zapreže stroj in podre v dveh urah travnik, s katerim bi se ukvarjalo 10 koscev dva dni. Nič ne

de, če je malo bregoviti svet, če so kritine, ali kaj družega. Vsemu se da pomagati in češki kmet si vedno pomaga. S podobnim strojem kakor za košnjo tudi žanje. Lesene roke ravnajo v red klasje, ki ga je treba samo povezati v snopje; snopi se zlože v kopice in čakajo kedar pride okrožna mlatilnica na elektriko ali bencin, da mu v par urah omlati to kar je preje potreboval celi teden, ali pa še več.

Po mlačvi in košnji se začne znova krogotek, kakor sem ga v kratkih besedah narisal. Bralec lahko spozna, da je češki kmet večino dela prenesel od človeških rok na stroje, z drugimi besedami, da je svoje podjetje prikrojil industrialno. Te stroje, kakor sem jih tu omenil, ima vsak kmet, tudi najmanjši; kdor jih ne zmore sam, si jih izposojuje v kmetijskih zadruzah, ki so v vsaki večji vasi.

Nastane vprašanje, odkod ta visoka izobrazba češkega kmeta? Svoječas sem bil že pisal baš v tem listu o organizaciji kmetijskih šol. Približno tako kot sem priporočal ureditev kmetijskih šol pri nas, tako jih imajo Čehi že davno urejene. Kmetski stan je pri njih visoko spoštovan

in sicer v prvi vrsti radi tega, ker kmet spoštuje samega sebe. Iz dna srca je prepričan, da edino pošteno delo zadovolji in osreči posameznika, kakor cel narod, zato se poštenega dela nihče in nikjer ne sramuje. Na Češkem je vsak drugi kmet skoro dokončal gospodarsko srednjo šolo, to je toliko, kakor da je dovršil gimnazijo. Od tod ves napredek in blagostanje. Nič manj izobražena, kakor je kmet-gospodar, je njegova gospodinja. Kjer pa se dela z una bistrim mečem roko v roki s telesnimi napori, tam morajo iz kamna pognati žlahtne cvetice. Tako čara češki kmet. Dosedaj sem govoril o delu, naj spregovorim še o mišljenju.

Vsled visoke duševne izobrazbe je jasno, da je v politiki češki seljak popolnoma samostojen in prevdaren. Imajo svojo agrarno stranko, ki je pri zadnjih občinskih volitvah šla skupno s socialistično proti meščanskim strankam in seveda uspela. Večina je v pravem pomenu besede napredna, klerikalna stranka ima le prav malo privržencev.

Za trpečega brata ima češki kmet vedno odprto srce, to je pokazal nešteto-krat začasa svetovne vojne, ko je dajal za male novce v resnici potrebnim vse,

K donosom moramo dejati tudi stranske pridelke, kakor listje, stelja, trava itd. Obravnavati pa jih je treba ravno tako, kot lesne pridelke. Tudi ti se ponavljajo, kot večna periodična renta, če ne vsakoletno. Pripravno je, če se da ugotoviti povprečni vsakoletni donos, ker to zeniostavi računanje. Če se pa tega ne da, se pa računa slično, kakor medpridelke. Nekateri stranski pridelki prenehajo po gotovih letih. Tako na primer pridelek trave ali poljski pridelki v gozdih. Ko les malo odraste, zastre z vejami svitlobo, tako da polje ali trava ne uspeva več. Nasprotno pa v poznejši dobi pridelamo na primer semena in sadeže, ki se ponavljajo potem do spravne sečnje. Take rente, ki določenokrat nastopijo, jih po formuli končne rentne vrednosti prevedemo na izidni čas, to je na čas, ko renta zapade, neha, potem jih podaljšamo na leto obratne dobe, tukaj 80, ter nato s pomočjo formule periodne rente poiščemo vrednost kapitala te rente, katera se kaže v obliki stranskih pridelkov. Če se pa donesek v enaki višini ponavlja v presledkih gotovih let in po gotovih letih ugasne, potem je treba vrednost določiti za čas njegovega prenehanja. Znesek se potem podaljša na čas obratne dobe, tukaj 80, in se zračuna kot periodična večna renta za začetek presledka.

Pri izdatkih moramo tudi računati sedajšnje vrednosti. V izdatke spadajo predvsem stroški za kulturo. To je, da se posekani gozd koncem obratne dobe zopet zaseje, oziroma zasadi, skratka pogozdi. To je gotova svota, ki je potrebna v omenjene svrhe, kot nekaka glavnica, ki jo rabimo za pogozdovanje.

So različni slučaji in oblike, v katerih pogozditveni stroški stopajo v račun, kar je ravno odvisno od vrste gozda. Radi precejšnje zapletenosti pa to preidemo, ker tudi ni bistvenega pomena.

Dalje imamo še letne stroške. Ti stojajo iz stroškov za nadzorstvo, za upravo in varstvo, iz izdatkov za pota, za zdrževanje stavb, iz zemljiškega davka, drugih bremen itd. Vse te stroške vzamemo v račun kot zdržne, v enaki višini za vsako leto, kojih vrednost kapitala se lahko zračuna.

Stroški za sekanje se odbijejo od kersmatih dohodkov.

Iz vseh teh navedenih postavk sestoji torej pričakovana vrednost zemljišča. Na ta način ugotovimo pravo gospodarsko vrednost gozdnega zemljišča, preceñeno po njegovi donosni zmožnosti. Je pa za računanje vseeno, če je vsakoletni

kar je imel. Razume se pa zopet samo po sebi, da je med vsakim zrnjem tudi nekaj plev, in brez njih niso niti češki kmetje; tudi med njimi najdemo »odridušo«, ki je na denar kot osa na med. V splošnem pa to ne velja. Omenim naj le lanski apel »Češkega srca«, kjer se je klicalo na pomoč umirajoči deci. Kmetje so, dasiravno od Avstrije »zrekvirirani« do mozga, v Prago in večja industrijalna mesta napeljali toliko živil, da so jih imeli do nove žetve dosti, a povrhu so vzeli na deželo še obnemoglo deco čez počitnice.

O globoki narodni vzgoji in zavednosti seljakov priča sledeči dogodek, ki se je izvršil drugi dan po oktoberskem prevratu lanskega leta. V mestu T . . . , pride v davkarijo kmet iz okolice in prinese 250 K denarja in pravi: »Gospod upravitelj, lansko leto sem ranjki Avstriji zamolčal toliko dohodkov, da bi moral plačati 250 K. Sedaj pa, ko smo konečno hvalabogu samostojni, jih radevolje plačam, za republiko, ki smo jo s srčno krvjo priborili, zato dam vsak davek iz srca rad in še več, kakor se mi reče« Da! Tako govori mož, ki je prepričan, da mora biti država tako trdna, kakor on — kmet. (Dalje.)

ali pa prestajajoči obrat, to je, da se seka vsako leto ali pa le na gotovo število let.

Obstoja seveda več načinov računanja ki so si pa v svojem bistvu enaki.

Enačb tu ne navajam, ker bi se nestrokovnjak ob njih kaj skromno zabaval. Hotel sem le pokazati pot, po kateri šele pridemo čisto znanstveno na pomoč praksi, katera šele na ta način dobi trdna tla. Na ta način pridemo od tistega negotovega tipanja, poizkušanja in posnemanja starih navad do prave znanosti in razumevanja, kjer začenja pravilno in smotreno gospodarstvo, kakršno nam bodi cilj na vseh poljih. Kadar gospodar ve, zakaj tako dela in ne drugače, tedaj bo gospodarstvo pravilno in delo prav storjeno. Dokler pa kdo seka, orje in kosi tako, samo zato, ker je tako delal oče in ded, čimlej ne bo v gospodarstvu pravega napredka.

Zato pa zahtevajmo gospodarskih šol, kmetovalci pa pošljite vanje svoje sinove in otce; bo šele agrarna reforma resnično izvedena.

Da pa računsko delo skrajšamo, je umestno, da ne izvajamo računov za medpridelke tako, kakor je zgoraj navedeno, ampak vzamemo medpridelke v višini gotovega odstotka glavnega pridelka.

Po preiskavanjih in skrajšmah se je ugotovilo, da znaša medpridelek pri 50 do 100letni obratni dobi:

pri smreki 25 % do 40 % glavnega pridelka;

pri boru 30 % do 45 % glavnega pridelka;

pri bukvi 35 % do 50 % glavnega pridelka.

Pri hrastu v navadnem visokem gozdu z 100—200letno obratno dobo 50 % do 70 % pri svitlobnem obratu pa celo 120 % do 160 % glavnega pridelka.

Seveda je treba dobro premisliti, preden se na ta način krajša račune. Koder ne gre za potrebno natančnost, kar je v praksi tudi navadno, ima ta način prednost in povsem zadostuje.

Skrajšano računanje za prakso, da na kratko povzamem, bi bilo, s pomočjo tabel za obrestne obresti in onih za periodične rente, sledeče: Za glavno (spravno) sečnjo ugotovim njen znesek. Za medpridelke (pregozdovanja) vzamem gotov odstotek zneska glavne sečnje. (Te odstotke sem navedel zgoraj za smreko, bor, bukev in hrast posebej.) Za stranske pridelke poiščem povprečne letne zneske pridelkov. Potem poiščem iz tabel za zneske medpridelkov in stranskih pridelkov, njihove poznejše vrednosti. To je namreč tista vrednost, ki jo dosežejo ti zneski, ko konča obratna doba. V našem primeru torej 80 let. Predstavljajmo si sledeče: Na primer: prvi medpridelek v 20. letu vrže gotovo svoto denarja. Tega nalozimo in od 20. leta do 80. leta, to je do spravne sečnje, ne dvigamo obresti. Torej se 60 let nabirajo obrestne obresti in to vse skupaj v 80. letu naraste do gotove svote, katero smo imenovali poznejša, ali tukaj tudi, ker potem zapade, končna vrednost. Enako postopamo z zneski vseh medpridelkov, kakor tudi s stranskimi pridelki.

Če so pa stranski pridelki vsakoletni, jih lahko smatramo, kot obresti gotove glavnice. To zračunamo in jo na koncu, ko ugotovimo znesek glavnega pridelka in medpridelka, k temu, kot končni znesek prištetjemo! To bi bil torej donos.

Izdatki pa sestojajo iz stroškov za pogozdenje. Radi enostavnosti jih vzamemo, kot enkratni izdatek za obratno dobo. Potem so pa še letni stroški ali izdatki za pota, stavbe, upravo itd. Te smatramo zopet kot vsakoletne obresti gotove glavnice. Tedaj seštejemo znesek pogozdovanih stroškov in znesek glavnice letnih stroškov in dobimo izdatke.

Od skupnega donosa odštejemo potem še skupne izdatke in ta ostanek nam predstavlja to, kar smo iskali namreč, pričakovano vrednost zemljišča.

Zakaj vsi ti računi? Zato, da doženemo, ne da bi resnično sekali ali pa toliko let čakali; vsak čas, gospodarsko vrednost tega ali onega zemljišča. Pri tem se pa opiramo na statistike iz dolgoletnih in vsestranskih raziskavanj in izkušenj, da v račun denemo pravilne postavke.

Mnogo je še takih in manjših izpreminjav v računanju, postavljenih od strokovnjakov, posebno če se oziramo še na vrste gozdov, kakor visoki, srednji, nizki gozd itd. To bi pa vzelo samo pregled in bi bila potrata časa, tinte in papirja najbrže večja, kot pa poučna korist tega.

M.

Dopisi.

Laško.

(Delniški pivovarni v Laškem v album in ljudstvu v vednost.)

Leta 1919. po Kristusovem, rojstvu, po petletni svetovni vojni in ko imamo že nad deset mesecev »svobodno« Jugoslavijo, se nahaja delavstvo v tukajšnji pivovarni še vedno pod groznim in neznosnim terorizmom višjega pivovaritelja gospoda Karla, sedaj Davorin Geisselreiterja, ki se čuti absolutnega gospodarja v tukajšnji pivovarni; v resnici je pa tiran v pravem pomenu besede. Mož, ki se skriva pod kravato v slovenskih narodnih barvah, se je kot pristaš JDS. vrnil v svet okrajnega zastopa in v tukajšnji občinski svet. Ponosen na vse to, si jemlje vse pravice nad našim ubogim delavstvom, ki jih je v tekočem letu zaporedoma sprejel v delo nad 120 in od teh že nad 70 po nekaj dneh oziroma tednih zopet postavil na cesto, in sicer po večini takih, o katerih slutiti, da bi utegnili biti organizirani pri jugoslovanski socialno demokratični stranki. Ta mogočnež se kratkomalo predrzne, na podlagi delovnega reda sicer, metati delavce na cesto, brez tehtnega vzroka v sedanjem kritičnem času, ne da bi jim plačal za odpovedni rok 14 dnevno plačo v naprej. Prav tako prezira tudi naredbo z dne 15. januarja 1919 o osemurnem delavniku, kar je razvidno iz tega, ker svojim delavcem, ki delajo po deset ur na dan noče plačevati čezurno delo. Ob vsaki priliki psuje delavce z divjaki, živina, prasci, štajerski butelni, smrdljivi Slovenci, tatovi, ferfluchte Slovenen itd. Bivšega strojnika Ojsteršek Miha, starega okolo 50 let, ki je v svoji službi ponesrečil, je ta buržua še s pasjim bičem pretepel in dostavil, da bi ga »žih« ubilo, vsaj je že star. Delavcem daje takozvani »Mutterbier«, to je tisto pivo, s katerim se čistijo cevi in aparati, na kar stoči v sod in razdeli po tri litre na vsakega delavca. To pivo se jim zaračuna 5 kron k plači kot naravni prejemek. Za tem pivom je že več delavcev obolelo na želodcu. Ako se pokaže tako pivo g. Geisselreiterju pa pravi, da je dobro, samo »zluftano« je. Gospod Geisselreiter pa ima še enega tekmeča, ta je pivovaritelj gospod Hasenöhr Havel. Oba imenovana gospoda psujeta in šikanirata delavce z navedenimi psovkami in v vsakem zavednem delavcu vidita takoj boljševika in sporazumno mečeta domačine na cesto. Ker je naš položaj neznošen, nujno prosimo gospoda višjega obrtnega nadzornika v Ljubliani, da se osebno informira v vseh opisanih šikanah in da napravj red. Značilno je to tudi za upravni svet družbe, ki drugod tako pridno »čisti«, tukaj pa dopušča, da tako ostudno ravnaajo tuji z našim ljudstvom. In Vi proletarci, ko Vas tuji buržua meče na cesto lačne in raztrgane, samo zaraditega, ker ste smrdljivi

delavci in socijalisti, združite se! Ni več daleč dan, ko bomo tem gospodom izrgali pasji bič iz rok in jih pognali tja, kamor spadajo. — Da ne boste ugibali pisca teh vrstic, Vam še povem, da nisem iz pivovarne in nisem bil nikdar v njej. Opazoval sem vse to in srce me je bolelo nad krivicami, zato objavljam te vrstice z namenom, da pokaže delniška družba, če ima toliko poštenja, da zapodi ta dva zatiralca slovenskega ljudstva tja, kamor spadata.

Vrhnika.

Dne 20. julija so klerikalci priredili pri nas shod, ki je bil sramotno slabo obiskan. Menda ni bilo na shodu niti 30 ljudi, a še med tistimi je bilo polovica socijalnih demokratov. Radovedni smo namreč bili, kako nas bodo obirali. Na shodu je neki mlad neznan fantič res silno udrihal po socijalnih demokratih. Pravil je, da imamo socijalni demokrati pripravljene nože in karabinerje, da bomo vse podušili in podavili, kar je proti nam. Pripovedoval je, da smo nekje pokradli 60.000 K, nekje pa več tisoč, povedal pa ni kje. In ko se je naveličal teh klobasarij, je začel praviti, koliko kruha imamo v Jugoslaviji. Seveda smo se mu v lice smejali, ko smo si mislili, kako neumno in nepremišljeno govori ta pobič. Če bi mi imeli tako malo olike kakor je ima ta pobič, bi mu bili prisolili par zaušnic, da bi ga bila pamet srečala. Za tem fantom je še govoril neki duhovnik, ki je bil bolj previden v govoru in je vzel na muho posebno ruske in vrhniške boljševice. Povedal je, da so jih na Vrhniki nekaj zaprli in svetoval naj še druge poiščejo. Ni pa povedal nič o tisti slavni poneverbi na Vrhniki in o kupčijah, ki so jih uganjali nekateri imoviti liberalni in klerikalni velikaši na Vrhniki. Ob koncu svojega govora je pa vendar moral priznati, da se socijalizem širi po vsem svetu.

Iz savinjske doline.

Nedavno je bil pri našem župniku na obisku domač usnjar. Prav takrat prideta k njemu tudi dva meniha. Pogovor se je takoj zasukal, ko je prišel liter vina na mizo, okolo katere se vsedejo, o novi železnici, ki bi bila potrebna. Dostavili so še, da naj bi se tudi rudniki odprli, kar vse pomagalo, da bi se obem nekoliko dvignilo siromašno obrtništvo. Ob tej priliki je dostavil usnjar, da je vsa savinjska dolina res lepa, ima veliko vodno silo in milijarde imetja v zemlji. Graditi bi bilo treba železnico in odpreti rudnike, pa bo oživila gospodarsko vsa savinjska dolina. Trije duhovniki se niso strinjali s temi nazori usnjara. Bog ne daj, so rekli, če bi se to zgodilo, potem smo izgubljeni, ker bi prišli v naše kraje socijalni demokrati in bi mi pri ljudeh nič več ne veljali. Ta usnjar jim od tistega časa nič več ne veruje, ker se je prepričal, da tej gospodi ni blagor ljudstva mari, zakaj, če bi se gradila železnica in odprli rudokopi, bi bilo to v prid kmetom, obrtnikom in delavcem. Nam žele samo nebesa, sebi pa pečenko; štiri leta je trajala vojna in nas so pošiljali v smrt, sami se pa niso prav nič trgali zanjo. Zato pa pravimo pri nas, da duhovniki, ki gledajo samo, kako bi obogateli sami, niso naši prijatelji. Gre jim le za gospodstvo nad ljudstvom in dobro življenje. Mi jih bomo prav lepo na miru pustili. Ljudstvo jih že začenja spoznavati. Tudi na Ljudski Glas so gospodje prav jezni, ker ljudstvu odpira oči. Mi list prav radi beremo in razširjamo.

Kranjskogorska elektrarna.

Jeseni leta 1916 je sklenilo vojaško postajno poveljstvo v občinskem zastopom v Kranjski gori pogodbo, da se postavi v Pišenci elektrarna pod vojaškim vod-

stvom in z vojaškimi delavci, a izdatke za stavbeni material in stroje krije občina. Po vojni preide elektrarna v občinsko last.

Gerentski svet je pustil financirati podjetje po Posojilnici v Kranjski gori. Še decembra meseca je zatrjeval gerent Lavtižar, da je elektrarna občinska last, vse pogodbe je sklepalo vojaštvo z občinsko upravo in ne s posojilnico. Občinski upravi je podaril svet gospodarski odsek in ne posojilnica. Iz tega lahko sklepamo, da je elektrarna po pogodbi in tudi faktično prešla po razsulu monarhije v last občinske uprave in tudi občno mnenje je bilo tako.

Natihoma pa se je dal gerent in gerentski svet pregovoriti pod pritiskom župnika Krajca, ki je načelnik rajfajzovke in predsednik gerentskega sveta ter faktični vodja gerentstva, da je dal že 28. februarja t. l. potrditi deželni vladi (notranji oddelek) odstop parcel, na katerih je elektrarna in dotok (parc. 806/2, 806/3 in 808/89) ter je s tem prešla s svetom tudi vodna moč v izključno in popolno last posojilnice v Kranjski gori.

Končna prepustitev pa se je izvršila z ozirom na stavbo stroje in omrežje po pogodbi z dne 18. marca 1919 in je to pogodbo že 29. marca deželna vlada odobrila.

Interesantna je pri pogodbi že ta naglica deželne vlade (notranji oddelek) pri odobritvi, kar je morda pripisovati zastopniku dr. Peganu, zanimivo je tudi posebno to, da so odločali in podpisali pogodbo isti ljudje za gerentski svet in za posojilnico: Vsi člani gerentstva razen morda enega (Hlebanja) so tudi odborniki posojilnice, najinteresantnejše pa še to, da niso občani o vsem ničesar vedeli in da vlada brevi manu vse potrja.

Upravičeno se vsled dejstva, da je prisodnik Žerjav pravil, da prevzame posojilnica elektrarno začasno ter jo prepusti pravilno izvoljenemu občinskemu odboru (seve za kako ceno!), in da v zemljeknjižni pogodbi pri okr. sodnji v Kranjski gori o tej klavzuli ni niti duha, more sklepati, da je bil odbornikom gerentstva nasut na debelo pesek v oči. Tudi druga priča (pos. in nadporočnik Ferjančič) trdi, da je od župnika samega slišal, da je posest elektrane začasna. V pogodbi pa je govor »samo o izključni in popolni lasti posojilnice.«

Ta zvit način, ki ga je morda že nazvati v smislu zakona za prevaro, obenem z meni n. pr. izrečenim zatrdilom gerenta Lavtižarja, da je elektrarno on še v decembru 1918 imel za občinsko last, pa označi za neresničen in neverjeten tudi v pogodbi navedeni gerentski sklep z dne 15. oktobra 1916, glasom katerega je bilo že tedaj sklenjeno, da bo po demobilizaciji elektrarna last posojilnice, ki financira vojaško stavbo. Vsaj bi drugače moral gerent vendar o tem sklepu vedeti decembra 1918, in čemu pravljice o začasni posesti?

Elektrarna je stala posojilnico baje 40.000 K, s sedanjimi popravami morda 70.000 K, za ravno toliko ali še več ima baje nagrabilene samo žice v rezervi. In po izjavi župnika danes posojilnica elektrarne ne da za pol milijona.

Oškodovanje občine Kranjska gora, torej male kmečke občine za K 400.000 že sedaj, ali ni tak gerentski svet kaznjiv in taka deželna vlada soodgovorna z določno ravnanje z javno lastjo?

Posledice se kažejo. Strankarska posojilnica, o kateri se je govorilo v novembru in decembru 1918, da je na koncu, kupuje hiše, zida klerikalne trdnjave, in uboga občina, ki živi tudi od tujkega prometa, bo plačevala še cestno razsvetljavo, ako jo bo hotela imeti.

Dostavljam, da so v gerentskem svetu razen enega brezbarvnega, vsi trdni pristaši Šušteršičeve stranke, ki delajo

za ljudski blagor s tem, da opeharijo ljudstvo za 100 tisočakov v interesu »ljudske stranke« in morda še v kakem drugem interesu.

Vsi klici po vladni intervenciji, po spremembi gerentskega sveta, doslej zastoj, nasprotno se gospodari še bolj neobzirno. Več tisoč kron vredne traverze se brezskrbno jemlje iz mostov in porablja za zidavo župnikove dvorane.

Po svetu.

Združitev Avstrije z Ogrsko

bi radi imeli nekateri prejšnji politiki stare Avstrije. Tudi dr. Šušteršič je zapleten v pogajanja s Habsburgovcem Karlom in kakor se nam zdi, bi podonavski buržvarija rada ustvarila posebno podonavsko državno zvezo, da bi s tem dala gospodarsko podlago Avstriji in Ogrski.

Ogrski aristokrati za Karla Habsburškega.

»Deutsche All. Zeitung« poroča iz Curiha: Tukaj nahajajoči se ogrski emigranti, ki so pod cesarjem Karlom upravljali v ministrstvih visoka mesta, so se mnogo prizadevali za to, da se bivši cesar Karel povrne na ogrski prestol, in so obljubili ententi, da podpiše Ogrska vsak mir, ako pride Karel v Budimpešto. Najnovejši budimpeštanski dogodki so te njihove namere uničili, kljub temu pa še princ Windischgrätz in njegovi pristaši živahno nadaljujejo to agitacijo.

Na Ogrskem

so dobili novo vlado. Predsednik je Štefan Friedrich. S tem je uveden stari režim.

Rumunija

se znatno poveča. Dobi vso Bukovino, velik del Ogrske (tudi del Banata) in Dobrudžo. Imperijalizem!

Nova vojna v Ameriki?

Med Zedinjenimi državami in Mehiko utegne nastati vojna.

Iz naše države.

Nova belgrajska vlada.

Kriza v belgrajski vladi je bila precej težka. Šlo je za to, ali se sestavi vlada iz strank sploh ali le iz tistih strank, ki se zedinijo na določen program. Radikalci, največji bogataši in nazadnjaki, katerim je pripadal tudi prejšnji ministrski predsednik Protič, ter slovenski, hrvaški in dalmatinski poslanci so se med seboj podpirali, zaradi česar ni bilo mogoče sestaviti vlado strank. Po dolgih pogajanjih se je dosegel sporazum med demokratsko zajednico, ki ji sicer mnogo ne zaupamo, in socijalnimi demokrati. Demokratska zajednica je namreč sprejela važne zahteve socijalistov, da se vrše še letos občinske volitve, izdela pravičen volilni red za državni zbor, ustavi preganjanje, uredi gospodarsko vprašanje itd. Tako so vstopili socijalni demokrati v vlado z namenom, da tam izvojujejo ljudstvu temeljne pravice in načelo svobode. Toda radikalci in klerikalci so že pričeli boj zoper večino. Izkušali bodo nekaj glasov odkrhniti in s tem onemogočiti praktično delo. Stališče nove vlade torej ne bo posebno trdno. Nova vlada sestoji iz naslednjih članov: Predsednik ministrskega sveta — minister brez portfelja Ljubomir Davidović, minister za prosveto Pavle Marinkovič, finančni minister Vojislav Veljkovič, minister za zunanje stvari dr. Ante Trumbić, minister za promet Milorad Draškovič, minister za pravosodje in pripravo konstituante Kosta Timotijević, minister za javna dela Velislav Vulović, minister za notranje zadeve

Svetozar Pribičević, minister za pošto in brzojav dr. Edo Lukinič, minister za varstvo Tugomir Alaupovič, minister za socialno politiko in zastopnik ministra za narodno zdravje Vitomir Korač, minister za trgovino in industrijo dr. Albert Kramer, vojni minister general Hadžič, minister za kmetijstvo in agrarno reformo d. Franjo Poljak, minister za prehrano in obnovo ozemlja Viljem Bukšeg, minister za šume in rude Anton Kristan.

Ekspresne pošiljave. Ministrstvo za pošto in brzojav naznanja, da je pri vseh poštah kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev zopet vpeljana služba ekspresnih pošiljatev, in sicer tudi v prometu z inozemstvom.

Bencin je dospel. Dospela je velika množina bencina, ki se bo razdelila med posestnike poljedelskih strojev.

Sladkorja bo dovolj — ako ne bo carina previsoka. »Narodni Listy« poročajo: Stanje sladkorne pese je ugodno. Ako bo premog pravočasno na razpolago, se mora računati s 6 ³/₄ milijonov meterskih stotov rafiniranega sladkorja, od katerega pride v pošte dve tretjini v izvoz.

Gospodarske vesti.

Gospodarska fakulteta v Belgradu. Minister v Belgradu je zahteval od pravosodnega ministra, da se izprazni kaznilnica na Topčiderju, da se tam otvori gospodarska fakulteta.

Nabava poljedelskih potrebščin. Na seji glavne zveze poljedelskih zadrug je bilo sklenjeno, da se nabavijo iz državnih iz državnih sredstev za 400.000 funtov šterlingov na Angleškem najpotrebnejši predmeti za poljedelstvo. Ee funt šterlingov znaša 45 dinarjev.

Krojaški pomočnik išče službe najraje na deželi. — Ponudbe na upravo „Ljudskega Glasa“, Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1.

Pri bratski skladnici spodnjekoroških rudnikov v Mežici se sprejme računovodjo.

Prosilci, kateri so popolnoma večji knjigovodstva bratovskih skladnic, naj svoje prošnje pošljejo z navedbo dosedajnega službovanja in plače do 1. septembra tega leta na „Bratovsko skladnico spodnjekoroških rudnikov v Mežici na Koroškem“.

Miši-podgane stenice-ščurki

in vsa golazen mora poginiti ako porablja moja najbolje preizkušena in splošno hvaljena sredstva kot: proti poljskim mišim K 6—, za podgane in miši K 6—; osobito ostru pasta za podgane K 6—; za ščurke K 6—; posebno močna tinktura za stenice K 6—; uničevalec moljev, prašek za uši v obleki in perilu, proti mravljam, proti ušem pri perutnini K 3—; prašek proti mrčesom 5 K; proti ušem pri ljudeh 3 K; mazilo za uši pri živini 3 K; tinktura proti mrčesu na sadju in zelenjadi (uničevalec rastlin) in mravljam K 3—.

Pošilja po povzetju Zavod za eksport M. Jünker, Zagreb 45., Petrinjska ulica 3.

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico v Ljubljani

vpisana zadruga z omejeno zavezo.

Društvo je ustanovljeno leta 1908 ter ima sedaj 3330 članov.

Iz računskega zaključka za leto 1917/1918 je razvidno, da znaša:

rezervni sklad	K 30.893—
dispozicijski sklad	20.000—
bolniški sklad	21.000—
pogrebni sklad	10.000—
deležni sklad	100.901.14

Zaostali po umrlih članih dobé posmrtno podporo. Člani, ki so bolni dobé bolniško podporo.

Društvene prodajalne so v Ljubljani in okolici, na Jesenicah, Savi, Koroški Beli in Trziču.

Kot član pristopi lahko vsakdo. Pristopnina znaša K 1, delež K 50.

Pisarna in centrala:

Ljubljana - Spodnja Šiška, Kolodvorska ulica šte. 56.

G. KELLER:

DON CORREA.

(Dalje.)

Dokler ni na svoje veliko začudenje izvedela, da najvišjega poglavarja niti ni tukaj, ampak v notranjem oddelku in da jo bo sprejel samo, spremljano kvečjemu od tolmača in njenih dvornic. Ker je bila že enkrat tu, je šla molče, toda z nestrpnostjo odločnostjo naprej in je z velikim začudenjem obstala pred admiralom, ki je sedel sam na vzvišenem prestolu; samo mlad pes je stal ob njegovi strani. Admiral je bil oblečen v bleščeč oklep, nad njim je imel ovratnik iz najfinejših čipk in težke zlate verige, na glavi pa pernat klobuk z zlatim trakom in agrafa iz biserov. Vsa soba je bila po stenah in stropu prevlečena s pisanimi svilenimi tapetami, po tleh so bile razprostrte preproge; sicer pa ni bilo razen prestola v celem prostoru videti nobenega sedeža, razen rdeče blazine, ki je ležala nekoliko oddaljena pred prestolom.

Dva gospoda, ki sta jo spremila in se postavila na stran, sta ji molče pokazala blazino, ko se je Anachinga ozirala, kam bi sedla. Opazila ni ničesar drugega ko dvornice, ki so prišle ž njo in je mignila eni, naj pride bliže. Ta je nemudoma pokleknila pri blazini, se podprla z rokami in tako, kakor kakšna egiptovska sfinga, naredila s svojim hrptom sedež. Na ta sedež je kraljica z velikim dostojanstvom sedla, položila noge na blazino in ponosno, toda molče čakala, kaj bo.

„Prav je“, je začel Correa, „da je mož, ki ga imenujejo kralja Angole, poslušal moje poslance in spoštoval voljo moje dežele in njenega vladarja, dasi bi mi bilo ljubše, če bi bil prišel sam!“

Ko sta oba tolmača, ki sta tudi bila navzoča, te besede prevedla najprej med seboj in kraljici, je odgovorila: „Ti ne razumeš popolnoma, ker tvojih poslancev ni nihče poslušal, ampak so bili pobiti, kakor hitro so odprli usta!“

Ko so bile te besede prevedene in je Don Correa izvedel njih pomen, je nekaj časa molčal

in samo s svojimi svetlimi očmi opazoval zamorko. Potem je dal vprašati, zakaj so bili poslanci pobiti in kaj kralj pričakuje od tega?

„Ubili so jih“, je odgovorila, „ker so bili podložniki in služabniki kralja in so ga žalili s temi svojimi besedami. Njihova kri je zmila to žalitev ž njegove časti, tebi pa ni nič škode, ker lahko sedaj poveš, kaj želiš od nas!“

„Jaz ne želim prav nič, jaz samo ukazujem in kličem na odgovornost!“ je dejal admiral resno; „govori torej nekoliko mirneje, sicer te bom dal zvezati in odpeljati!“

Ne da bi jo te besede kaj genile, ne da bi samo trenila z očmi ali z ustnicami, je odgovorila Anachinga na to grožnjo: „Misli na onih šestdeset ali sedemset belih ljudi, ki jih imamo v rokah! Več kot polovica jih je iz tvoje dežele!“

S tem je bila potrjena govorica, da je v Angoli vjetih precejšnje število Evropejcev, saj pa je tudi res zadnja leta izginil marsikateri španski in portugalski kupec in še pred nedavnim je bilo vjetih nekaj vojakov, ki so zašli. Dasi je zamorka menda pretiravala, vendar je bilo na stvari nekaj resnice, tako da je Correa nekaj časa bil neprijetno dirjen in razmišljal, kaj naj bi odgovoril. Kraljica pa se je pokazala spretnega diplomata, ni dala, da bi admiralova zadrega postala večja, ampak je takoj nadaljevala in prešla naravnost na glavno stvar.

„Ne vemo“, je rekla, „kakšno korist pričakuješ od tega, da ravnaš z nami kakor s svojimi podložniki in nam ponujaš suženstvo, še predno si spoznal našo moč, še predno si nas napadel, kaj šele premagal. In če bi nas res premagal, bi bila korist za tebe manjša, ko pa jo lahko imaš iz našega prijateljstva. Če skleneš prijateljsko zvezo z nami — jaz sem pooblaščen, da ti jo lahko ponudim — boš dobil v nas močno brambo in pomoč zoper druge sovražnike, ki čakajo nate in namestu da bi naše neštete puščice bile obrnjene proti tebi, bodo frčale zoper tvoje sovražnike in ti odpirale pot.

(Dalje prih.)

Splošno kreditno društvo v Ljubljani

: registrovana zadruga z omejeno zavezo :

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 5. ure popoldne, v sobotah in dnevih pred prazniki pa od 8. do 1. ure popoldan in jih obrestuje po čistih 3%.

UČITELJSKA TISKARNA

Ljubljana, Frančiškanska ul. 6.

registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejša plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke.

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur itd.

Stereotipija. Litografija.